

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(א, ב) בְּכֹו תִּבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחֲיָה אֵין לָהּ מִנְחָם מִפְּלֵ אֶהְיֶיהָ כָּל רְעִיָּה בְּגָדוּ בָּהּ הִיוּ לָהּ לְאִיבִים:

מדוע כתוב שבוכה דוקא בלילה ומה הכוונה דמעתה על לחיה

(א, ב) בכה תבכה בלילה³. יש בכיה שבוכה כדי שישמעו אחרים וירחמו, ויש בכיה כאדם הבוכה על מתו שרק מחמת צערו. לכן אמר שבכיייתה אינה לשמוע ולרחם עליה, שזה היתה צריכה להיות יותר ביום ובאתר דשכחי רבים, אך בכיייתה מחמת צער, לכן בכה תבכה בלילה אף שאין אדם שומע. מפני מה, מפני שדמעתה על לחייה, פירוש, כי אם יבכה אדם להושיעו, ואחד מושיעו, נקרא המושיע מוחה דמעות מעל פניו, וכמו שכתוב (ישעיה כה, ח) ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, אבל בה אינו כן, שדמעתה נשאר על לחייה, כי אין לה מנחם להסיר דמעתה⁴.

[א]

(א, א) אִיכָה יִשָּׁבָה בְּדָד הָעִיר רַבָּתִי עִם הָיְתָה כְּאֶלְמָנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם שְׂרָתִי בְּמַדְיָנוֹת הָיְתָה לְמָס:

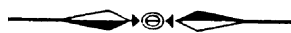
יש לדקדק ששואל איך היתה כאלמנה ולא מתרץ כלום

(א, א) איכה ישבה בדד העיר¹. ולא מחמת שמצאו חסרון בה, ואז היתה כאשה גרושה. לא כן, אך בעל כרחם נגלו, והיתה כאלמנה, שלא מחמת חסרונה עֲזָבָה אישה. ובאמת איך תהיה הפכיות כזו, שמרוב עם תהיה בדד, לכן אמר הסיבה, שמתחילה היה ההתהפכות, שרתי במדינות היתה למס, שמתחילה המשילו על עצמם מלכי רומא, כידוע מעובדא דחשמונאים, וזה היתה הנסיבה להגלות².

❖❖❖❖

[ב]

בדד. שבבית שני, הסכימו ישראל להמליך עליהם את מלכי רומא, ויתנו להם מס.

[ב]

³ [ב] (א, ב) בְּכֹו תִּבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחֲיָה אֵין לָהּ מִנְחָם מִפְּלֵ אֶהְיֶיהָ כָּל רְעִיָּה בְּגָדוּ בָּהּ הִיוּ לָהּ לְאִיבִים ע"כ. יש לדקדק: א. מדוע תבכה דוקא בלילה. ב. מה מוסיף לומר שדמעתה על לחייה, הרי כל בוכה, דמעות על לחייו. ג. מהו השייכות שאין לה מנחם מכל אוהביה לתחילת הפסוק. ונראה בזה, דיש שני סוגי בכי, אחד כדי שאחרים ישמעו וירחמו עליו, והשני מתוך צער, ואינו צריך שאחרים ישמעו. ותוכן הכתוב לומר, שבכיייתה אינה כדי שאחרים ישמעו ויושיעו אותה, אלא אך ורק מתוך צער גדול.

וכך פירוש הכתוב, "בְּכֹו תִּבְכֶּה בְּלִילָה", היא בוכה בלילה שאין אנשים רואים הבכי, כי אם היתה בוכה שישמעו, היתה בוכה ביום, ובמקום שיש רבים רואים, "וְדַמְעָתָה עַל לַחֲיָה", פירוש מי שבוכה כדי שיושיעו אותו, אין דמעתו כל הזמן על לחייו, שכשמושיעים אותו, המושיע כביכול מוחה את הדמעה מעל פניו, כלשון הכתוב (ישעיה כה, ח) וּמָחָה אֲדֹנִי ה' דַּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, אבל ירושלים אין לה מנחם מִפְּלֵ אֶהְיֶיהָ ואין לה מושיע, ובכיייתה היא רק מחמת צער, לכן דמעתה על לחייה, ואין מי שמוחה את דמעתה.

⁴ תמצית דבריו: מדוע כתוב שבוכה דוקא בלילה, ומה הכוונה

¹ [א] (א, א) "אִיכָה יִשָּׁבָה בְּדָד הָעִיר רַבָּתִי עִם הָיְתָה כְּאֶלְמָנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם שְׂרָתִי בְּמַדְיָנוֹת הָיְתָה לְמָס" יש לדקדק: א. מה מוסיף לנו פירוש הכתוב "היתה כאלמנה", אחר שכתוב שישבה בדד, ומדוע דוקא כאלמנה ולא כעזובה. ב. "איכה", הוא לשון שאלה, איך קרה שהעיר רבתי ישבה בדד, ולא מתרץ כלום.

ונראה, דמה שכתוב היתה כאלמנה, הוא להגדיל השאלה, דאלמנה בעלה לא עזב אותה, והיא יושבת בדד ללא סיבה, אבל גרושה בעלה גירשה. וזה פירוש השאלה, איך קרה שהעיר ירושלים שהיתה רבת עם, יושבת בדד, שעזובה יושביה שלא מתוך שמצאו חסרון בה, אלא כאלמנה שבעלה לא עזבה ואין חסרון בה. ועל זה מתרץ "רַבָּתִי בְּגוֹיִם שְׂרָתִי בְּמַדְיָנוֹת - הָיְתָה לְמָס", כלומר, מפני שלמרות שהיתה חשובה מאוד בין הגויים, ושרה בין המדינות, הסכימה להיות נשלטת תחת מלכי גויים, שיטלו ממנה מס, זה גרם לה להיות יושבת בדד. שבבית שני, הסכימו ישראל להמליך עליהם את מלכי רומא, ויתנו להם מס.

² תמצית דבריו: יש לדקדק, ששואל איך היתה כאלמנה ולא מתרץ כלום. ונראה, דהמשך הכתוב מתרץ, "רַבָּתִי בְּגוֹיִם שְׂרָתִי בְּמַדְיָנוֹת - הָיְתָה לְמָס", כלומר, מפני שלמרות שהיתה חשובה מאוד בין הגויים, ושרה בין המדינות - הסכימה להיות נשלטת תחת מלכי גויים, שיטלו ממנה מס, וגם זה גרם לה להיות יושבת

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ד]

(א, ה) ה'יו צריה לראש איביה שלו פי ה' הוגה על רב פשעיה
עולליה הלכו שבי לפני צר:

מדוע נענשו העוללים שלא חטאו

היו צריה לראש, אויביה שלו וכו' על רוב פשעיה. פירוש⁷,
ששמחו שה' החריבה מפני רוב פשעיה. ה'יו כסילים, הלא
עולליה הלכו שבי לפני צר, ואלה הצאן מה חטאו, על כרחך דזה
רק גזרה קדומה, וכדברי הקלירי (קינה יד, קטע ראשון), איכה
את אשר כבר עשוהו, תבע מני לשלם נשיהו⁸.

⁷ [ד] (א, ה) "ה'יו צריה לראש איביה שלו פי ה' הוגה על רב פשעיה עולליה
הלכו שבי לפני צר" ע"כ. פסוק זה מחולק לשלושה חלקים. וצריך ביאור,
מה ענין כל חלק לחלק האחר, "ה'יו צריה לראש איביה שלו - פי ה' הוגה
על רב פשעיה - עולליה הלכו שבי לפני צר". ומדוע דוקא כתוב הצרה של
העוללים שהלכו לפני שבי בפסוק זה, ומדוע דוקא בענין שלות הרשעים
כתוב שה' הוגה על פשעיה, והרי בכל הצרות היה זה מפני זה, ומדוע דוקא
כאן כתוב זאת.

ונראה, דה' הוגה כו' הוא המשך לתחילת הפסוק, שהרשעים שמחו לא רק
על צרות ישראל, אלא שה' העניש את ישראל על עוונותיהם, דהיינו
שמחתם היא שבני ישראל נענשו על פשעיהם, ועל זה אומר הנביא ששטים
אתם, כי אין זה אלא גזרה קדומה, שהרי עולליה כו' שלא חטאו הלכו לפני
צר, ועל כורחך אין זה מחמת עונש, אלא גזרה קדומה שכבר לפני בריאת
העולם נגזר שבית המקדש יחרב, וכדברי הקליר בסליחה יד, שאומר "איכא
את אשר כבר עשוהו", פירוש, הדבר שכבר נגזר לפני כן, "תבע מני לגבות
נשיהו" פירוש, תבע ממני לגבות חובו.

⁸ תמצית דבריו: גזרה לפני ה' עוד לפני בריאת העולם, שבית
המקדש יחרב, ולכן נענשו העוללים, לא בגלל חטאם [אלא זה
תיקונם].

[ה]

[ג]

(א, ב) בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה אין לה מנחם מפל
אביה פל רעיה בגדו בה היו לה לאיבים:

מדוע כתוב כפל לשון "בגדו" "אויבים"

(א, ב) כל רעיה בגדו בה⁵. רצונו לומר, הרעים נעשו רעים. וזה
האות, כי גם בעת שלותה, היו לה לאויבים מבקשים רעתה
בהסתר, כידוע שאויב הונח על שונא מסתתר⁶.

דמעתה על לחיה. ונראה, דבא לומר, שאין בכייתה כדי שיראו
שבוכה ויושיעוהו, כי אין מושיע לה. לכן בכייתה בלילה, שאין
רואים. ודמעתה על לחיה, שאין מי שמוחה ממנה דמעתה
ומושיע.

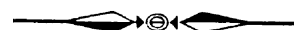

[ג]

⁵ [ג] (א, ב) "בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה אין לה מנחם מפל
אביה פל רעיה בגדו בה היו לה לאיבים" ע"כ. יש לדקדק: א. מהו כפל הלשון,
בגדו בה, היו לה לאויבים. ב. מדוע כתוב "היו לה לאיבים" מהו לשון "לה",
היה לכתוב היו לאויבים. ג. מדוע כתוב אויבים ולא שונאים.

ונראה בזה שהם שני ענינים שונים: א. רעיה בגדו בה היינו שנעשו רעים
בגלוי, והיא בגידה, שכל בגידה היא בגלוי. ב. מפרש שזה האות שבאמת
הם רעים, כי כבר לפני כן בסתר היו הרעים שונאים אותה בסתר, ולכן כתוב
"לה", כלומר מלפני כן, ולא רק עכשיו הם נעשו אויבים, אלא לפני כן, ולכן
נקט הכתוב לשון אויבים, דאויב הוא השונא בסתר, ושונא הוא השונא
בגלוי.

⁶ תמצית דבריו: מדוע כתוב כפל לשון "בגדו" "אויבים". ונראה,
דאויב הוא שונא בסתר. וכך פירוש, רעיה בגדו בה בגלוי, כי כבר
לפני כן, היו "לה" בסתר אויבים. שאויב הוא השונא בסתר.

[ד]

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ו]

(א, י) ידו פרש צר על כל מחמדיה כי ראתה גוים באו מקדשה
אשר צויתה לא יבאו בקהל לך:

מדוע הגויים גוזרים על לימוד התורה, והרי אינם אוהבים את התורה

(א, י) ידו פרש צר על כל מחמדיה. (איכא רבה פתיחתא יא) אילו
זכיתם הייתם קוראים בתורה (שמות לד, כד) לא יחמוד איש את
ארצך עכשיו כו' אתם קורין (איכה א, י) ידו פרש צר על כל
מחמדיה. פירוש¹¹, כי הקנאה הוא רק על החמודות שיש לחבירו
אשר גם אצל החומד נחשב זה לחמודות, לא כן דברי תורה

יצחק פתח, תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב
כל (דברים כח, מז), ועבדת את אויביך וגו' (שם, פסוק מח) כו'. אלו זכיתם
הייתם קוראים בתורה לא יחמוד איש את ארצך (שמות לד, כד), ועכשיו
שלא זכיתם הרי אתם קוראים ידו פרש צר על כל מחמדיה (איכא א, י).
ויש לדקדק: א. דהנה המדרש בא לפרש הדבר והיפוכו, כמו שהולך ומונה
שם, והנה באיכה לא כתוב שחמד את התורה, אלא ידו פרש על מחמדיה,
וזה לא הפך של ולא יחמוד את ארצך. דאם היה כתוב ויחמוד את התורה,
הרי זה חמדה, הפך לא יחמוד ארצך. ומלבד זה יש עוד לדקדק כמה
דקדוקים בלשון הכתובים, ב. מהו לשון לא יחמוד "איש" ולא כתוב "לא
יחמוד". ג. מדוע כתוב ידו פרש "צר", הא לעיל מינה כתיב (פסוק ט) כי
הגדיל אויבי, והיה לכתוב ידו פרש, דהיינו האויבי, ומדוע כתוב "צר". ד.
מדוע כתוב "מחמדיה" ולא מחמד, מהו לשון ייחודי של מחמדיה.

ונראה, דארץ ישראל היתה חמדה אצל הגויים יותר מאצל ישראל (שמות
רכה משפטים לב, ב), ואיתא בערכין (ה, ב) דלשון איש כולל גם גויים. וכזה
מיושב מדוע כתוב לא יחמוד "איש", שאפילו הגויים שחמדו את ארץ
ישראל יותר מישראל, לא יחמדו את הארץ כשיעלו לרגל. ומיושב דקדוק
ב, והנה הגויים לא חמדו את התורה, כדאיתא בעבודה זרה (ב, ב) ואדרבא,
לטורח ועמל יחשב אצל המתיעב במ כדאיתא בשבת (פח, א), ובכל זאת,
כיון שידעים שאצל ישראל היא חמדה, גזרו על ביטול תורה (ברכות סא,
ב), לכן דקדק הכתוב, שזה שפרש ידו על התורה הוא "צר", זה רק רשות
בלבד של "צר", כי אינה חשובה אצלם, אלא רק כדי למנוע מישראל לעסוק
בה, ומיושב דקדוק ג, ולכן לא כתוב "מחמד" אלא מחמדיה, כי באמת היא
אינה חמדה שלהם אלא חמדה לישראל בלבד, לכן דקדק לכתוב "מחמדיה"

[ח]

(א, ח) חטא חטאה ירושלם על פן לנידה היתה כל מכבדיה
הזיליה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור:

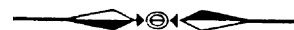
מה הוא כפל הלשון "חטא חטאה", ומדוע כתוב דוקא טומאת נידה

(א, ח) חטא חטאה ירושלם. פירוש⁹, שעברה עבירה ושנתה כמה
פעמים לכן הותרה לה (יומא פו, ב), ונעשית כדבר הקבוע ולא
ידעה בושת, וכמו אשה נדה אשר עם היותה דוה, בכל זאת לא
תבוש כי וסתה קבוע ודבר טבעי הוא לה, כן בעונותינו הרבים היה
בירושלים להפלגת החטאים¹⁰.

⁹ [ה] (א, ח) "חטא חטאה ירושלם על פן לנידה היתה כל מכבדיה הזיליה"
כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור" ע"כ. יש לדקדק: א. מהו כפל
הלשון "חטא חטאה ירושלם". ב. מה הפירוש "על פן לנידה היתה". ורש"י
פירש מלשון נע ונד, ובכל מקום נידה היא טומאת נידות. ואם כונת הכתוב
לומר שנטמאה בחטא, מדוע לא כתוב 'על כן נטמאה'. ג. מה הקשר של
המשך הכתוב "כל מכבדיה הזיליה כי ראו ערותה".

ונראה, על פי מה שאמרו חז"ל (יומא פו, ב) "אמר רב הונא כיון שעבר אדם
עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר" ע"כ. מבואר, שהחוטא פעמיים נעשית
לו כהיתר. שכיון שהוא דבר הקבוע, אינו מתבייש בו. והנה אשה נידה גם
כן אינה בושה בנידתה, כיון שהוא וסת קבוע לה אינה בושה בה. ועל פי זה
יתפרש הכתוב כחומר, שהנביא אומר, שלא רק שחטאה ירושלם, אלא
שאפילו לא התביישה בחטאה, כיון שעברה ושנתה בחטא נעשה לה כהיתר,
ולכן כפל הנביא פעמיים בחטא, ולכן נעשית כאשה נידה שאינה בושה
בוסתה, ולכן כולם ראו ערותה, כי לא הסתירה מעשיה, שלא היתה בושה
בהם, ומיושב כל הדקדוקים בס"ד.

¹⁰ תמצית דבריו: אשה נידה אינה בושה בטומאתה, כי היא וסת
הרגיל לה, כך גם החוטא ושונה בחטא נעשה לו כהיתר, ואינו
בוש במעשיו, וכך היה בירושלים, לכן כתוב היתה כנידה.

[ו]

¹¹ [ו] (א, י) "ידו פרש צר על כל מחמדיה כי ראתה גוים באו מקדשה אשר
צויתה לא יבאו בקהל לך" ע"כ. זה לשון איכה רבה (פתיחות יא) "רבי

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ז]

(א, יב) לֹא אֲלִיכֶם כָּל עֲבָרֵי דֶרֶךְ הַבֵּיטוּ וְרָאוּ אִם יֵשׁ מִכָּאֹב
כְּמִכָּאֲבֵי אֲשֶׁר עוֹלֵל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה ה' בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ:

מתי ה' מעניש על זה שאדם אינו מביא עצמו לידי חיוב מצוה

(א, יב) לא אליכם כל עברי דרך כו' אשר הוגה ה' ביום חרון אפו.
הכוונה¹³ כמו שאמר במדרש (איכה רבה א, לה) וכי אומות העולם

כמו שבא עלינו, שאומות העולם, אפילו שחטאו לא נענשו כל כך, וכמו
שאמרו באיכא רבה (י, לה) וז"ל "חטא חטאה ירושלם. אומות העולם אינן
חוטאים? אלא אף על פי שחוטאין אינן כלום, אבל ישראל חטאו ולקו",
אלא שמכל מקום עוד יש לבאר: א. מהו פירוש סיום הפסוק "אֲשֶׁר הוֹגָה ה'
בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ", מה ענין חרון אף למה שאומר שה' מעניש את ישראל יותר
מאומות העולם, והרי עונש על חטאים אינו דוקא בחרון אף, אלא שה'
מעניש על חטאים, ומדוע מדקדק לפרש בחרון אפו. ב. מדוע באמת אומות
העולם אינם נענשים, ועל כורחך היינו מפני שלא קבלו עליהם מתן תורה
ואינם מצווים, אם כן מדוע תמהה כנסת ישראל שה' מעניש אותה יותר
מאומות העולם, והרי לא שייך אצלם עונש שאינם מצווים בתרי"ג מצוות.
וכדי לבאר זאת, יש להקדים ביאור מאמר חז"ל ביבמות (מח, ב) וז"ל "מפני
מה גרים בזמן הזה מעונין, ויסורין באין עליהן, מפני ששהו עצמם להכנס
תחת כנפי השכינה" ע"כ. מבואר שהגרים נענשים שלא נעשו גרים קודם
לכן. ויש לדקדק, מדוע דוקא גרים נענשים ולא אומות העולם על זה שלא
נכנסים תחת כנפי השכינה. אלא הביאור בזה, על פי מה שאמרו במנחות
(מא, ב) שמי שהולך בבגד שאינו חייב בציצית, אף על פי שאינו נענש על
זה, כיון שלא חייב בציצית, מכל מקום, כיון שלא הביא את עצמו לידי חיוב
מצוה, כאשר יש זמן של חרון אף ה' נענש על זה שלא הביא את עצמו לידי
חיוב מצוה.

לפי זה יש ליישב היטב מדוע דוקא הגרים מעונים, כיון שזה שלא הביא
עצמם לידי חיוב אין נענשים על זה אלא בזמן חרון אף ה', וחרון אף ה' יש
כאשר עוברים על מצוות שנצטוו. לפיכך, גרים שקבלו על עצמם מצוות,
אם אינם מקיימים קצת מצוות יש עליהם חרון אף ה' ואז נענשים על זה
שלא הכניסו את עצמם לחיוב לפני כן, מה שאין כן אומות העולם שאינם
מצווים ועושים, אין עליהם חרון אף ה', לכן אינם נענשים על זה שלא
הביאו עצמם לידי חיוב.

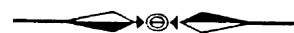
(תהלים יט, יא) הנחמדים מזהב, אצל האומות אינם חמודות
(עבודה זרה ב, ב), ואדרבא, לטורח ועמל יחשב אצל המתיגע במ
(שבת פח, א), ובכל זאת, מפני כי המה יודעים אשר אצל ישראל
המה חמודות לכן יגזרו על ביטול תורה (ברכות סא, ב). וזה שאמר
אלמלא זכיתם כו' ולא יחמוד איש את ארצך, אף הארץ שאצל
האומות המה נחמדים יותר מאצלך, ועכשיו אתם קורין ידו פרש
צר על כל מחמדיה, שרק אצלה המה חמודות, והיינו התורה
ומצות¹².

שהיא חמדה לישראל ולא לגויים ומיושב דקדוק ד.

ולאחר ביאור זה, יתבאר היטב כונת חז"ל, דהוא ממש דבר והיפוכו על הצד
הגדול ביותר, דאם זכיתם, לא היו הגויים חומדים אפילו את ארץ ישראל
שהם חומדים אותה יותר מכם, וכיון שלא זכיתם מחמת שלא עבדתם את
ה' בשמחה, כשם שהפך זה אתם עובדים את הגויים בצער, כך לא עלינו
יהיו הגויים גוזרים עליכם שלא תלמדו תורה, אפילו שאינה חמדה להם, רק
לכם ימנעו מכן, ויגזרו עליכם גזרות שלא ללמוד תורה.

והטעם שלא אמר שהגויים חמדו את התורה, כיון שלשון חמדה אינו אלא
בדבר שאדם אוהב וחומד לעצמו, לכן כתוב לשון פרש ידו ולא חמד, אבל
מבחינת הגזירה, הוא גזרה גדולה, והפך זה שלא חמדו את ארץ ישראל.
[לכן פתח המשך חכמה וביאר מהו לשון חמדה בתחלת דבריו].

¹² תמצית דבריו: הגויים אינם חומדים את התורה, ואינם
מעריכים את היגיעה בה, והיא להם לטורח ועמל, ואף על פי כן
הם גוזרים על ישראל שלא ילמדו תורה, כיון שיודעים שאצל
ישראל היא חמדתם, לכן כתוב "מחמדיה", ולא חמדה. וזה כונת
חז"ל, שאם היינו זוכים, לא היו חומדים אפילו את ארץ ישראל,
שהיא חמדה לגויים, ועכשיו, הם גוזרים שלא ללמוד תורה אפילו
שאינה חמדה להם כלל.

[ז]

¹³ [ז] (א, יב) "לֹא אֲלִיכֶם כָּל עֲבָרֵי דֶרֶךְ הַבֵּיטוּ וְרָאוּ אִם יֵשׁ מִכָּאֹב כְּמִכָּאֲבֵי
אֲשֶׁר עוֹלֵל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה ה' בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ", ע"כ. מבואר באיכא רבה (י,
מ) דפירוש הכתוב, שכל עוברי דרכה של תורה, לא בא עליהם כזה עונש

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

תורה, מדרש (איכה רבה א, מ), הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאובי וכו', דאף בדברים שאנו שניהם שוין, שלא הכניסו עצמן לחיוב, אשר הוגה ה' ביום חרון אפו, בעידן ריתחא דעונשין עליה. ודו"ק¹⁴.

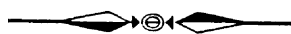
[ח]

(א, יג) ממרום שלח אש בעצמותי וידדנה פרש רשת לרגלי השיבני אחר נתנני שממה כל היום דנה:

איזה צדקה עושה הלבנה עם השמש, והשמש עם הלבנה

(א, יג) ממרום שלח אש בעצמותי. (איכה רבה א, מא) דבר אחר, וצדקתך אלקים עד מרום (תהלים עא, יט), אלו שני המאורות¹⁵.

¹⁴ תמצית דבריו: כשאדם פוטר את עצמו מחיוב מצוה, כגון שאינו הולך בבגד של ארבע כנפות, ופטור מציצית וכדו', אינו נענש על זה. מכל מקום, כאשר יש חרון אף ה', כגון בשעה שאדם עובר על מצוה, אז נענש גם על זה שלא הביא עצמו לידי חיוב מצוה. ולכן גרים מעונים, כיון שלא נכנסו תחת כנפי השכינה לפני כן, ונענשים על זה כשעוברים על מצוות. אבל הגויים שאינם בני מצוות, אינם נענשים על זה שלא מתגיירים. אפילו שעוברים על שבע מצוות בני נח, אינו דומה למתן תורה שקבלנו עלינו תרי"ג מצוות.

[ח]

¹⁵ (א, יג) "ממרום שלח אש בעצמותי וידדנה פרש רשת לרגלי השיבני אחר נתנני שממה כל היום דנה" ע"כ. אמרו באיכה רבה (פרשה א, מא) וז"ל "ממרום שלח אש בעצמותי, ר' אמי שאל את ר' שמואל בר נחמני אמר לו, בשביל ששמעתי עליך שאתה בעל אגדה, מהו זה שכתוב (תהלים עא, יט) וצדקתך אלהים עד מרום, אמר לו, כשם כו' דבר אחר, וצדקתך אלהים עד מרום, אלו שני המאורות" ע"כ. ודברי המדרש סתומים.

ונראה על פי מה שאמרו במדרש רבה (משפטים פרשה לא, טו) וז"ל: "לא תהיה לו כנושה (שמות כב, כד), הוא ההוא דכתיב (תהלים קיב, ה) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט, בא וראה, כל בריותיו של הקדוש ברוך הוא לוויין זה מזה כו' האור לזה מן השמש, והשמש מן האור שנאמר

אינם חוטאים, אלא ישראל חטאו ולקו, ואומות העולם אינם לוקים. והתירוץ אמאי לוקים, פשוט, שישראל מצווים, ואומות העולם אינם מצווים. והנה ביבמות מ"ח ע"ב אמר, מפני מה גרים מעונים בעולם הזה, ששהו להתגייר. אם כן, אמאי אין האומות לוקים שלא נתגייירו, ופשוט, דעל מצוה כזו שלא הכניסו עצמם לחיוב, אמרינן, דבעידן ריתחא נענשין עליה (מנחות מא, א). ואם כן, כשמקבלין עליהן תרי"ג מצוות ואינן מקיימין קצת, בעידן ריתחא, נענשין על ששהו להתגייר. והנה, בפרק במה מדליקין (שבת לב, ב) אמר, על שעשיתם פתחי בתים כמחתרת, וכיוצא בזה, שלא הכניסו עצמם לחיוב. ואם כן, אי הוה עידן ריתחא על המצוות שנצטוו, נענשין גם על שאר מצוות שלא הכניסו עצמן לחיוב. וזה שאמר, לא אליכם כל עוברי דרך [עוברי דרכה של

ועל פי זה מבואר היטב פירוש הכתוב. דהנה מבואר בגמרא (שבת לב, ב) דישראל נענשים על שלא מביאים עצמן לידי חיוב מצוות, כגון שעשו פתחים כמחתרת ללא פצימין לפוטרין מחיוב מזוזה, שאפילו ישראל שקבלו על עצמן כל תרי"ג מצוות, ומקיימין אותן, נענשין על כל מצווה שפטרו עצמן מחיוב כשיש חרון אף ה', כשאינן מקיימין המצוות שנצטוו, אבל אומות העולם אינם נענשין על שפטרו עצמם מחיוב מצוות, ולא נכנסו תחת כנפי השכינה, כיון שאין עליהם חרון אף ה' על שאינם מקיימין מצוות, כי לא קבלו על עצמן מצוות, וזה מה שאומר הכתוב, לא עליכם, שאפילו בדברים שאנו שרים, שלא הבאנו את עצמנו לחיוב מצוות, אנו נענשין בזמן שיש חרון אף ה', ואתם לא נענשים, ומיושב הכל בס"ד.

[אבל דברי רבינו צריכים ביאור, דכיון שהגויים לא מצווים, ואין עליהם חרון אף ה', אם כן באמת אין להם להענש על זה שאינם מביאים עצמם לידי חיוב מצוות. ועוד קשה, דהא הגויים באמת כן מצווין בשבע מצוות בני נח, וכשאינן מקיימין אותן מדוע אינם נענשים על שאינם מביאים לידי חיוב. ונראה דשתי הקושיות מתורצות אחת בשניה, דבאמת גם הגויים היה ראוי להיות עליהם חרון אף ה' בגלל שאינם שומרים כראוי על כל שבע מצוות בני נח, אלא שמכל מקום אין חרון אף ה' גדול כל כך, כיון שלא קבלו על עצמם חיוב שבע מצוות בני נח, אלא שכך ציווה ה' את אדם הראשון ובני נח, מה שאין כן ישראל, שקבלו על עצמם במתן תורה בברית ובאלה לשמור תרי"ג מצוות, לכן חרון אף ה' גדול עליהם ונענשים על שאינם מביאים עצמם לידי חיוב מצוות].

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ט]

(א, טז) **עַל אֵלֶּה אָנִי בּוֹכֶיָה עֵינֵי יִרְדָּה מֵיָם כִּי רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מְשִׁיב נְפָשִׁי הָיוּ בְנֵי שׁוֹמְמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב:**

על מה קונן ירמיה הנביא בכפל לשון, עיני עיני

(א, טז) גיטין¹⁷ פרק הניזקין (נח, א) **אמר רב יהודה אמר רב מאי**

לשני אדונים. לימים נזדווגו שניהם במקום אחד, זה אומר: יש לי עבד שאין כיופיו בכל העולם, וזה אומר: יש לי שפחה שאין בכל העולם כולו כיופיה, אמרו: בוא ונשיאם זה לזה ונחלק בוולדות. הכניסום לחדר, זה ישב בקרן זוית זה וזו ישבה בקרן זוית זה, זה אומר: אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה, וזאת אומרת: אני כהנת בת כהנים גדולים אנשא לעבד, ובכו כל הלילה. כיון שעלה עמוד השחר, הכירו זה את זה, ונפלו זה על זה וגעו בכביה עד שיצאה נשמתן. ועליהן קונן ירמיה (איכה א, טז) על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים" ע"כ.

ויש לבאר, מדוע אמרו שדוקא על דבר זה קונן ירמיה שאמר עיני עיני יורדה מים, והרי מלבד זאת היו לישראל כל כך הרבה צרות, ומדוע על ענין זה נאמר עיני עיני יורדה מים. ועוד, שפעמים הרבה נזכר במגילה צער ירמיה על צרות ישראל, ומדוע דוקא פסוק זה אמרו חז"ל שהוא על ענין זה.

ונראה, דמצאנו בחז"ל ששני העינים, מרמזות לאח ואחות. דגרסין בירושלמי (מעשר שני ד, ו) וז"ל: "חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל כי רבי יוסי, אמר ליה, חמית בחילמאי, עיני נשקה חבירתה. אמר ליה, תיפח רוחיה דההוא גברא, לאחתיה הוא חכים" [פירוש: אדם אחד בא לרבי ישמעאל בן רבי יוסי, אמר לו, ראיתי בחלום שעין אחת מנשקת חבירתה, אמר לו תיפח רוחו של אדם זה, שאחותו הוא בעל]. וכן איתא בברכות (נו, ב) "אמר ליה ההוא מינא לרבי ישמעאל: כו' חזאי עיני דנשקן אהדדי, אמר ליה: בא על אחותו".

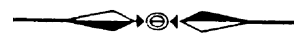
וכיון שראינו בחז"ל, ששני העינים הם רמז לאח ואחות, ואם ראה בחלום שעין אחת נשקה לעין האחרת סימן שבא על אחותו, מבואר היטב כונת חז"ל, דבאו ליישב כפל לשון הכתוב "עַל אֵלֶּה אָנִי בּוֹכֶיָה עֵינֵי יִרְדָּה מֵיָם", מדוע כתוב פעמיים עיני עיני, אלא שעל זה קונן ירמיה הנביא, על עין אחת שבוכה על העין השניה, ויורדת דמעות על העין השניה, דהיינו האח על האחיות והאחות על האח בני רבי ישמעאל.

כדאיתא בפרשת משפטים במדרש (שמות רבה לא, טו) בקרא דאם כסף תלוה (שמות כב, כד), הלבנה לוח מן השמש והשמש לוח מן הלבנה, שנאמר (חבקוק ג, יא) שמש וירח עמד זבולה, והמאורות עושין צדקה זה עם זה, וזה צדקתך עד מרום, שבמרום עושין צדקה זה עם זה¹⁶.

(חבקוק ג, יא) שמש ירח עמד זבולה" ע"כ. וביאורו, דאור היינו הלבנה, שאין לה אור משל עצמה לכן היא נקראת אור, כי יש לה רק אור שמגיע לה מהשמש. ופירושו, דבבריאת העולם כתוב (בראשית א, טז) "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמָּאֹת הַגְּדֹלִים אֶת הַמָּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַמָּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה", ואף על פי כן בתחלת היום ממש, יש קצת אור הלבנה, וכן בקצת מהלילה יש אור השמש, והם לויים זה מזה, דכתיב (חבקוק ג, יא) שמש וירח עמד זבולה, ששניהם נמצאים באותו מדור, כיון שמאירים לפעמים יחד.

וזה כונת המדרש באיכה, שגם במרום יש צדקה, שעושים זה עם זה הלבנה עם השמש והשמש עם הלבנה. וזה פירוש הכתוב (תהילים עא, יט) צדקתך עד מרום, שבמרום עושים צדקה זה עם זה. [א. ה. אבל לא מבאר רבינו, מה הוא שייכות המדרש "וצדקתך אלהים עד מרום, אלו שני המאורות", לפסוק "מִמָּרוֹם שָׁלַח אֵשׁ פָּעֻצְמֹתַי". ולעניות דעתי כונת חז"ל ליישב לשון הכתוב "מִמָּרוֹם", שבא לומר, שממרום, שה' עושה צדקה, משם הביא אש, שאפילו העונש הקשה הזה עלינו, הוא באמת צדקה לנו, כדאיתא באיכה רבה (פרשה ד, יא) "ששפך הקדוש ברוך הוא חמתו על עצים ואבנים, ולא על ישראל".]

¹⁶ **תמצית דבריו, אף על פי שנתן ה' לשמש את היום, ולירח את הלילה, הם מאירים קצת בזמן ממשלת האחר. וזה פירוש הכתוב (תהילים עא, יט) צדקתך עד מרום, שבמרום עושים צדקה זה עם זה.**

[ט]

¹⁷ [ט] (א, טז) "עַל אֵלֶּה אָנִי בּוֹכֶיָה עֵינֵי יִרְדָּה מֵיָם כִּי רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מְשִׁיב נְפָשִׁי הָיוּ בְנֵי שׁוֹמְמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב" ע"כ. גרסין בגיטין (נח, א) "אמר רב יהודה אמר רב: מעשה בבנו ובבתו של ר' ישמעאל בן אלישע שנשכו

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

על¹⁹ דרך דאמרין בערבי פסחים (קיא, א) נדה ההולכת בין שני אנשים, או הורגת אחד, או עושה מריבה ביניהם, וזה סביביו צריו, והיא כנידה ביניהן. וזהו הצלה לישראל בארצות פזוריהם, והבן²⁰.

[יא]

(ב, יג) מה אַעידך מה אַדמה לך הפת ירושלים מה אַשנה לך ואַנחמך בתולת פת ציון כי גדול פים שְׁבַרְךָ מי יִרְפָּא לך:

בכמה קישוטין נתקשטו ישראל במתן תורה

(ב, יג) מה אַעידך. (איכה רבה ב, יז) אמר רבי יוחנן ששים רבוא מלאכי השרת ירדו כו' מאה ועשרים רבוא ירדו כו'. יתכן²¹ דפליגי בהא דאיתא במכילתא יתרו (מסכת החודש פרשה ד) לאמר

²⁰ תמצית דבריו: נדה העוברת בין שני אנשים, או הורגת אחד מהם, או מביאה מריבה ביניהם, ולזה בירך ה' את ישראל שיהיה להם דין נידה בין האומות, ועל ידי זה ימותו, ויהיו מריבה ביניהם.

[יא]

²¹ [יא] (ב, יג) "מה אַעידך מה אַדמה לך הפת ירושלים מה אַשנה לך ואַנחמך בתולת פת ציון כי גדול פים שְׁבַרְךָ מי יִרְפָּא לך" ע"כ. באיכה רבה (פרשה ב, יז) מפרש לשון הכתוב, דאעידך הוא מלשון עדי (שמואל-ב, א, כד), דהיינו תכשיט. ומקונן הנביא שה' אומר כמה קישוטין קישט את ישראל במתן תורה והם בגדו בו. וז"ל "דבר אחר, מה אַעידך, רבי אומר כמה קישוטין קשטתי אתכם, אמר ר' יוחנן, ששים רבוא ועשרין רבוא ירדו עם הקדוש ברוך הוא בסני, ועטרה ביד כל אחד ואחד, לעטר כל אחד ואחד מישראל, ר' אבא בר כהנא בשם ר' יוחנן אמר מאה ועשרין רבוא ירדו, אחד מקשטו ואחד מלבישו עטרה" ע"כ. אבל יש לבאר מהו שורש מחלוקתם.

ונראה, דשורש מחלוקתם הוא מחלוקת התנאים במכילתא (יתרו מסכת החודש פרשה ד), על הפסוק (שמות כ, א) "וַיַּדְבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר", וז"ל "לאמר. מלמד שהיו אומרים על הן ועל לאו לאו, דברי רבי ישמעאל; רבי עקיבא אומר, על הן ועל לאו הן" ע"כ, הנה

דכתיב עיני עיני יורדה מים, מעשה בבנו ובת של רבי ישמעאל כו'. הביאור על פי מה דאיתא בירושלמי מעשר שני (ד, ו) אמר ליה חמי חד עינה נשקה חברתה, אמר ליה ההוא גברא לאחתיה הוא חכים, וכן איתא הך עובדה ברכות דף נו, ב, וזה שאמר שעין אחת בוכה על השניה, ויורדה מים על השניה, וזה אח ואחות, בן ובת ר' ישמעאל. ופשוט¹⁸.

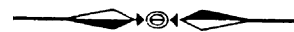
[י]

(א, יז) פֶּרְשָׁה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צָוָה ה' לִיעֲקֹב סְבִיבֵיו צָרִיו הֵיטָה יְרוּשָׁלַם לְנִדָּה בִּינֵיהֶם

איזה עונש הוא שהיא כנדה

(א, יז) צוה ה' ליעקב סביביו צריו, היתה ירושלים לנדה ביניהם.

¹⁸ תמצית דבריו: שני עינים רומז לאח ואחות. וזה כפל הלשון עיני עיני יורדה מים, שהאח בוכה על אחותו, ויורדה עליה מים, במעשה דבתו ובנו של רבי ישמעאל כהן גדול, שזיגום יחד להביא ולדות לעבדים, והאחות בוכה על האח, ועל אלה קונן ירמיה הנביא.

[י]

¹⁹ [י] (א, יז) "פֶּרְשָׁה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צָוָה ה' לִיעֲקֹב סְבִיבֵיו צָרִיו הֵיטָה יְרוּשָׁלַם לְנִדָּה בִּינֵיהֶם" ע"כ. פרש"י וז"ל "צוה ה' ליעקב סביביו צריו - צוה על יעקב, שיהיו צריו סביביו, אף כשגלו לבבל ולאשור, הגלה סנחריב את אויביהם עמון ומואב, והושיבם אצלם, והם מקנטרים אותם, כמו שאמרו במסכת קדושין הומניא איכא בבבל כולה דעמונאי: לנדה - ליריחוק לבז" ע"כ. והנה צריך ביאור, כיון שנענשו שצריהם יהיו סביבם, בודאי מרחקים אותם, ומהו שאומר היתה לנדה ביניהם.

ונראה, דבא לרמז דבר אחר לגמרי. דאיתא בפסחים (קיא, א) שאשה נדה ההולכת בין שני אנשים, אם היא בתחלת נדתה, הורגת אחד מהם, ואם היא בסוף נדתה, מביאה מריבה ביניהם. וזה בא הכתוב לרמז, שנתן ה' לישראל דין נדה, וכשהיא בין אומות העולם בתחלת נדתה, היינו זמן רב לפני הגאולה, היא הורגת אחת מהם. וכשהיא בסוף נדתה, היינו לפני הגאולה, מביאה מריבה ביניהם, וזה הצלה לישראל הפזורה בין האומות.

משך חכמה

פרשת דברים-חזון מגלת איכה פסקאות א - יב

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מד תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(ב, כ) רָאָה ה' וְהִבִּיטָהּ לְמִי עוֹלָלָתָהּ כֹּה אִם תֹּאכְלֶנָּה נָשִׁים פְּרִיָּם
עֲלֵלֵי טַפָּחִים אִם יִהְיֶה בְּמִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן וְנָבִיא:

מסרת העונש לתקן ולא להעניש

(ב, כ) ראה ה' והביטה למי עוללת כה. כי²³ המכה להסיר הזדון,
ישרש התכונה הרעה מלב העושה, ופה היה ההיפך, אשר בשביל
שנהרג במקדש ה' כהן ונביא, ענשן באכזריות גדולה יותר,
שיבשלו בניהן, וזה פלא²⁴.

(שמות כ, א) שהיו אומרים על הן הן, ועל לאו לאו. רבי עקיבא
אומר, על הן הן, ועל לאו הן. לפי זה, לזה מאה עשרים רבוא, אחד
על עשה, ואחד על לא תעשה. ולזה חדא, כמו שקבלו בלשון
אחת²².

[יב]

ונראה, דבאמת ה' ענש את ישראל שאכלו נשים פרים, על חטאם שנהרג
במקדש כהן ונביא, וכך ביאור הענין.

דהנה כשצריך להעניש אדם על הזדון שעשה, יש להענישו בדבר שיש
את התכונה הרעה מלב העושה, נא. ה. כי כל העונשים שבתורה, המטרה
שלהם אינה העונש, אלא התיקון שיבוא מחמת העונש, לכן העונש יהיה
תמיד לתקן התכונה הרעה שמחמתה עשה עבירה זו בזדון ליבון. והנה,
ישראל שהרגו את זכריה הנביא במקדש ה', היה ראוי להענישם בעונש
שישרש מהם את תכונת הרצח, אבל ה' לא הענישם בעונש של תיקון, אלא
הענישם בעונש שרצחו ילדיהם לאכול בשרם, וזה עונש אכזרי מאד,
שמטרתו העונש בעצמו ולא לתיקון הנפש, נא. ה. כי לא היו ראויים לתיקון,
אלא להענישם עונש כזה].

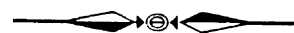
וזה פירוש הכתוב, "רָאָה ה' וְהִבִּיטָהּ לְמִי עוֹלָלָתָהּ כֹּה" – שענשת עונש שאינו
לתיקון, אלא עונש שהשאיר את התכונה הרעה ביתר שאת. שענשת אותם
ש- "אִם תֹּאכְלֶנָּה נָשִׁים פְּרִיָּם עֲלֵלֵי טַפָּחִים", על הזדון של – "אִם יִהְיֶה
בְּמִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן וְנָבִיא".

²⁴ תמצית דבריו: אף על פי שבכל עונש המטרה של ה' היא לתקן
את האדם ולא להענישו, מכל מקום, כל כך הזידו בעון הריגת
זכריה הנביא, שהענישם בעונש אכזרי שלא בא לתקן תכונת לבם
הרע, אלא להפך, שהרגו ואכלו נשים פריים.

מבואר, דלרבי ישמעאל היו עונים על מצוות עשה, הן, ועל מצוות לא
תעשה, לאו, דהיינו, שבשני סוגי לשונות קבלו על עצמם את התורה, לכן
היה להם קישוט, וגם עטרה, אחד על לשון הן, ואחד על לשון לאו, כיון
שקבלו את התורה בשני לשונות. אבל לרבי עקיבא, שקבלו הכל בלשון
אחד, לכן היה להם רק עטרה אחת, והוא הוא המחלוקת במדרש איכא, אם
היו שישים רבוא מלאכים לעטר בעטרה אחת, כשיטת רבי עקיבא, או שהיו
מאה ועשרים מלאכים, לקשט ולעטר כל אחד בקישוט ועטרה, כרבי
ישמעאל שקבלו את התורה בשני לשונות.

²² תמצית דבריו: בשעה שקבלו ישראל את התורה, לפי רבי
ישמעאל, היו עונים על העשה הן, ועל הלא תעשה לאו, ולכן היו
המלאכים מעטרים אותם בקישוט ועטרה, על כל סוג לשון,
קישוט ועטרה. ולרבי עקיבא הכל בלשון הן, לכן היו מקשטין
אותן בעטרה אחת.

[יב]

²³ [יב] (ב, כ) "רָאָה ה' וְהִבִּיטָהּ לְמִי עוֹלָלָתָהּ כֹּה, אִם תֹּאכְלֶנָּה נָשִׁים פְּרִיָּם
עֲלֵלֵי טַפָּחִים, אִם יִהְיֶה בְּמִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן וְנָבִיא". ע"כ. יש לדקדק: א. מה
השייכות בין נשים שאכלו פרים, לזה שנהרג נביא במקדש ה'. ב. אינו דומה
זה לזה, שמה שאכלו נשים פרים הוא לא עבירה בזדון, אלא מחמת אונס
הרעב אכלו פרים, אבל זה שנהרג כהן ונביא, הוא מחמת עון שבידם, ואיך
כולל שניהם בלשון "רָאָה ה' וְהִבִּיטָהּ לְמִי עוֹלָלָתָהּ כֹּה".